

**Силабус навчальної дисципліни
«Українська символіка і орнаментика»
назва дисципліни**

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни відповідно до навчального плану	Обов'язкова навчальна дисципліна
Курс Семестр	4 курс 8 семестр
Семестровий контроль	Диференційований залік
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/кількість годин	Загальна кількість годин – 105, кредитів ЄКТС – 3,5: аудиторні години – 48 (лекції – 24 год., практичні заняття – 24 год.), для самостійної роботи студентів визначено 57 год.)
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет навчання)	<p>Предмет навчання – особливості традиційної символіки та орнаментики в українському декоративно-прикладному мистецтві, іконописі, народному малярстві, живописі, архітектурі. Хронологічні межі предмету навчання окреслені періодом Київської Русі – початком ХХІ століття.</p> <p>Дана дисципліна покликана не лише систематизувати отримані раніше знання з дисциплін, дотичних до теми навчання, а й розширити спектр профільних знань. Це дасть змогу в подальшому застосовувати отримані знання в мистецькій, дослідницькій та експертній діяльності. Дисципліна дасть змогу здобувачам розкрити суть та взаємозалежність понять «символіка» та «орнаментика», етно-культурні та мистецькі фактори їх появи. Для успішного опанування навчальної програми особливу увагу приділено нематеріальним та матеріальним виявам в мистецьких творах, де знаково-символічна система втілена в різних видах декоративно-прикладного мистецтва. Наприклад, в кераміці, вишивці, гутництві, золотарстві, художній обробці шкіри, кістки та каменю, паперу, ткацтві, різьбярстві тощо. Також, за допомогою окремих технік – зокрема, ритування та фляндрівки в кераміці, техніки плетінки, мережки, тамбурного шву у вишивці.</p> <p>Окрему увагу приділено регіональним відмінностям символіки та орнаментики та їх взаємозв'язку зі світоглядними особливостями населення того чи іншого етнографічного регіону. Взято до уваги та висвітлено в навчальному процесі й вплив на систему символіки й</p>

	<p>орнаментики кліматичних, географічних та історико-економічних факторів. Висвітлено процеси трансформації української символіки та орнаментики протягом ХХ – початку ХХ століття. Велика роль приділяється їх ролі в українському мистецтві в період сьогодення. Розкривається й питання їх патріотичної складової в наш час.</p>
<p>Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета, завдання)</p>	<p>Мета – засвоєння теоретичних знань про роль в українському декоративно-прикладному та образотворчому мистецтві й архітектурі системи символіки та орнаментики, сформованої під впливом етно-культурних, мистецьких, історичних, економічних, географічних чинників; формування критеріїв наукового підходу до аспектів дослідження творів мистецтва, з огляду на специфіку навчальної дисципліни; сприяння напрацюванню у здобувачів практичних навичок аналізу творів мистецтва, керуючись критерієм дослідження традиційної символіки та орнаментики.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отримати теоретичні знання про знаково-символічну систему та їх візуально-сміслові вияви в українському мистецтві; - вивчити значення орнаментів та символів українського мистецтва; - охарактеризувати техніки, мистецькі засоби та формальні прийоми розробки й створення орнаментів у мистецтві; - розглянути специфіку створення художнього образу та ролі у цьому процесі художніх засобів та формальних прийомів; - дослідити функції орнаменту в мистецьких творах, з акцентом на декоративну функцію; - розглянути роль орнаментів та символіки в етнічній приналежності українців у минулому та в період сучасності; - засвоїти термінологію та основні мистецтвознавчі поняття, що стосується символіки та орнаментів в українському мистецтві, вміти оперувати системою орнаментів та значенням символів; - сформувати в здобувачів практичні навички та вміння з мистецтвознавчого аналізу орнаментів та символів на творах мистецтва, з огляду на видову, стильову та регіональну приналежність твору; - сформувати в здобувачів практичні навички з вміння за формальними ознаками визначати приналежність твору до історичної доби та етнографічного регіону України; - формування вміння визначати мистецьку цінність твору, згідно специфіки навчальної дисципліни.
<p>Пререквізити (попередні компетентності, необхідні для вивчення дисципліни)</p>	<p>Для здобувачів, які пройшли навчання за першим освітнім рівнем (бакалавр) з відповідної спеціальності (023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація):</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння мистецької, естетичної, патріотичної, світоглядної функції символіки та орнаментики; - знання даних про етапність та специфіку розвитку українського декоративно-ужиткового, образотворчого мистецтва та архітектуру; - володіння знаннями про специфіку виконання та стилістично-жанрову, регіональну та хронологічну приналежність мистецьких творів;

	<ul style="list-style-type: none"> - вміння надавати різнобічну фахову оцінку предметам мистецтва. <p>Для здобувачів, які не мають відповідної підготовки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - базові знання з культурології, етнографії, історії; - вміння аналізувати вплив історико-політичних, економічних та соціокультурних чинників різних історичних періодів України на розвиток символіки й орнаментики; - наявність практичних навичок роботи з джерельною базою; - інтерес до вивчення навчальної дисципліни, бажання опанувати теоретичні й практичні знання.
<p>Пореквізити (компетентності, отримані після вивчення дисципліни)</p>	<p>загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; - Здатність застосовувати на практиці знання, навички та уміння, набуті у результаті дослідницької роботи; - Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень на основі аналізу отриманої інформації; - Уміння аргументувати власну позицію. <p>фахові:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності розвитку образотворчого та декоративного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу; - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки; - Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань з образотворчого та декоративного мистецтва; - Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології образотворчого та декоративного мистецтва; - Здатність володіти знаннями базової мистецтвознавчої, експертної, методичної літератури; - Грунтовне розуміння історії мистецтва, детальні знання з визначеної галузі дослідження у поєднанні зі знаннями щодо ведення загальної наукової дискусії; - Здатність до здійснення мистецтвознавчих досліджень.
<p>Чому можна навчитися (результати навчання)</p>	<p>Володіння понятійно-категоріальним апаратом, фаховою термінологією, що стосується української символіки та орнаментики, його практичне використання.</p> <p>Здатність вести спілкування на професійному рівні, викладати думки у письмовій формі. Вміння аргументувати власну позицію</p> <p>Вміння аналізувати та пояснювати витoki створення орнаментів та символіки, особливості використання та розвитку на різних історичних етапах.</p> <p>Здатність проводити роботу зі збору, аналізу та синтезу мистецтвознавчої інформації та застосовувати її при проведенні експертизи; вміти використовувати навички аналізу творів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, з огляду на наявність взірців орнаментів та символіки.</p>

**Критерії оцінювання
(екзаменаційна
політика)**

Форми оцінювання:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота (тест) – 15 балів/ 5 балів*.
2. Відвідування лекцій – 5 балів/ 5 балів.
3. Оцінювання роботи під час практичних занять – 15 балів/ 10 балів.
5. Підготовка презентації – 15 балів/5 балів.
6. Участь у наукових конференціях – 15 балів/10 балів.
7. Самостійна робота – 15 балів/5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Організація оцінювання.

Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у семінарі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (екзамен).

підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;

максимальна кількість балів, які може отримати здобувач – 20 балів

Організація оцінювання

Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у семінарі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (екзамен).

Умовою допуску до підсумкового оцінювання є отримання здобувачем під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є успішне складання контрольних робіт, виконання самостійних робіт та участь у семінарах, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

У випадку відсутності здобувача вищої освіти з поважних причин, відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» (від 31 жовтня 2018 р., наказ №187-0).

Оцінка здійснюється за результатами роботи впродовж усього семестру. Здобувач вищої освіти, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за семестр за результатами поточного контролю. Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше 60 балів, обов'язково складають екзамен.

Присутність всіх здобувачів вищої освіти на екзамені є обов'язковою.

<p>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</p>	<p>Набуті в результаті вивчення дисципліни компетентності дають змогу працювати за фахом: мистецтвознавець (образотворче, декоративно-прикладне мистецтво); мистецтвознавець-експерт; науковий співробітник музею та інших установ; оцінювач творів мистецтва; аукціоніст.</p> <p>Набуті компетентності дають змогу стати співробітником архіву, музею, аукціонного дому та інших закладів мистецтва і культури, держслужбовцем в органах управління у сфері культури, займатися індивідуальною діяльністю в галузі експертизи, культури та мистецтва, дослідницькою діяльністю.</p>
<p>Навчальна логістика</p>	<p>Види занять: лекції, семінарські заняття, практична робота, контрольне тестування Методи навчання: лекція, діалог, демонстрація, аналітичний, індуктивний, дослідницький, створення презентацій Форми навчання: денна, заочна, дистанційна групова, індивідуальна, дальтон-план</p>
<p>Інформаційне забезпечення з фонду та репозитарію НАКККІМ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. / Голов. ред. Г. А. Скрипник; науковий редактор Т. В. Кара-Васильєва; НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського). Київ, 2007–2016. 2. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття: У пошуках «великого стилю» / Т. Кара-Васильєва, З. Чегусова. Київ: Либідь, 2005, 280 с. 3. Кононенко О. Українська міфологія. Символіка. Київ, 2017. 217 с. 4. Лексикон української орнаментики / Т. Романець, О. Клименко. <i>Народна творчість та етнографія</i>. 2007. № 3-4. С. 89-91. 5. Павлуцький, Г.Г. Історія українського орнаменту / передм. М. Макаренка; Українська Академія наук. Київ: Українська Академія наук, 1927. 27, [12] с.: іл. 6. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики. Київ: Фенікс, 2013. 416 с. 7. Селівачов М.Р. Українська народна орнаментика ХІХ–ХХ ст. (іконографія, номінація, стилістика, типологія): Автореф. на здоб. наук. ступ. док. мистецтвознавства. Київ, 1996. 45 с. 8. Степовик Д.В. Історія української ікони Х–ХХ століть. Книга-альбом. Київ: Либідь, 2004. 440 с. 9. Щербаківський В.Д. Українське народне мистецтво. Кн. 3. Орнаментація української хати. Рим: 1980. 104 с. 10. Щербаківський В.Д. Українські килими. <i>Народне мистецтво</i>. 1998, № 1–2, С. 34–40. 11. Українське народне малярство ХІІ–ХХ століть: Світ очима народних митців: Альбом. Авт.-упоряд. В.І. Свенціцька, В.П. Откович. Київ: Мистецтво, 1991. 304 с. 12. Українська вишивка : альбом / авт. тексту та упоряд. Т. Кара-Васильєва. Київ: Мистецтво, 1993, 264 с. 13. http://library.nakkkim.edu.ua/ електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв 14. https://nibu.kyiv.ua/ сайт Національної історичної бібліотеки

	<p>України</p> <p>15. http://www.nbuv.gov.ua/ сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського</p> <p>16. http://elib.nplu.org/ електронна бібліотека «Культура України»</p> <p>17. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека</p> <p>18. http://informatic10.at.ua/index/informacijni_sistemi_ta_tekhnologiji/0-29</p> <p>19. 8. https://www.scopus.com</p> <p>20. 9. https://dakkkim.academia.edu/</p>
<p>Локація та матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Ауд. 201, корп. 18 НАКККиМ, комп'ютери, монітор, твори декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва та інша наочність, мультимедійна техніка.</p> <p>Центр Української Культури та Мистецтва (експозиція та фонди).</p> <p>Національний музей українського Народного декоративного мистецтва (експозиція).</p> <p>Національний музей народної архітектури і побуту України (експозиція та фонди).</p> <p>Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (експозиція).</p> <p>Національний історико-культурний заповідник «Києво-Печерська лавра» (експозиція).</p>
<p>Кафедра</p>	<p>Кафедра мистецтвознавчої експертизи (корп. 18, каб. 203)</p>
<p>Інститут</p>	<p>Інститут практичної культурології та арт-менеджменту</p>
<p>Інформація про науково-педагогічного працівника (з фото)</p>	 <p>Долеско Світлана Валеріївна – засновниця та Генеральний директор Центру Української Культури та Мистецтва (м. Київ), громадська діячка, мистецтвознавець, колекціонер, здобувач наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Заслужений працівник культури України.</p> <p>Автор публікацій в наукових збірниках з дослідження трансформаційних процесів в українському мистецтві українського мистецтва (2012 – 2021 рр.). Автор патентів на винаходи в сфері декоративно-прикладного мистецтва. Серед них – патент на корисну модель № 93451 «Спосіб вишивання бісером». Учасник міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів.</p> <p>Автор та організатор понад 300 міжнародних, всеукраїнських та регіональних виставкових проєктів із промоції образотворчого, ужиткового мистецтва, скульптури, фотографії (2005 – 2022 рр.).</p>

	<p><i>Протягом 2017–2021 років вийшло друком понад 10 публікацій, серед них:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - DOLESKO, Svetlana, et al. Український костюм як форма репрезентації літературного образу в творах Панаса Мирного. <i>Культура і сучасність</i>, 2017, 2: 118-124; - Світлана Долеско «Національний одяг як форма виразу української ментальності» <i>Український мистецтвознавчий дискурс : колективна монографія / За заг. ред. д.і.н. В.В. Карпова; НАКККІМ. – Рига: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. – 370 с.; стор. 114-128;</i> - DOLESKO S. ARTISTIC POTENTIAL AND ARTISTIC RESOURCE THROUGH THE PRISM OF THE COMPLEX OF TRADITIONAL UKRAINIAN CLOTHES <i>The European Journal of Arts</i>, Issue 1/2021 Pages: 3 – 9. Premier Publishing. Austria. DOI: https://doi.org/10.29013/EJA-21-1-3-9; - DOLESKO, Svetlana, et al. SIGN-SYMBOLIC NATURE OF FOLK COSTUME (ON EXAMPLE OF A BELT). <i>Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв</i>, 2018, 1.2: 314-318; - DOLESKO, Svitlana. МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ТРАНСФЕР УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ У ДЕРЖАВНИХ ПРОТОКОЛЬНИХ ЗАХОДАХ. <i>National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald</i>, 2021, 1.
<p>Оригінальність навчальної дисципліни (при наявності)</p>	<p>Дисципліна дає змогу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отримати нові знання, що висвітлюють окремі аспекти української символіки та орнаментики в різних мистецьких напрямках; - систематизувати наявну базу знань із різних напрямків мистецтвознавчої науки та дотичних наукових галузей (етнології, етнографії, культурології, фольклористики, історії); - покращити практичні навички в сфері мистецької експертизи з атрибуції мистецьких творів, з огляду на аналіз наявної системи орнаментів та трактування символів.
<p>Політика академічної доброчесності</p>	<p>Всі учасники освітньої діяльності дотримуються політики академічної доброчесності, визначеної вимогами НАКККІМ, що є запорукою якості освіти.</p>
<p>Лінк на дисципліну</p>	<p>Протягом 2020-2021 н.р. використовувався Google Classroom з відповідним наповненням, у процесі розробки курс, призначений для навчання у 2021-2022 н.р.</p>